

Pesachim Sources 56

רבינו חננאל מסכת פסחים דף יג עמוד א

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' [יהודה] ואף על גב דלאכילת חמץ משמע כיון דאמרי' כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ ושינויא דשנין שינויא הוא ממילא שמעי' דהלכתא נמי כר' יהודה בעדות:

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ט

ואסרו חכמים לאכול חמץ מתחלת שעה ששית כדי שלא יגע באיסור תורה, ח ומתחלת שעה ששית יהיה החמץ אסור באכילה ובהנייה כל שעה ששית מדברי סופרים ושאר היום משביעית ולמעלה מן התורה. שעה חמישית אין אוכלין בה חמץ גזרה משום יום המעונן שמא יטעה בין חמישית לששית, ואינו אסור בהנייה בשעה חמישית, לפיכך תולין בה תרומה ולחם תודה וכיוצא בהן מחמץ שהוא קדש לא אוכלין ולא שורפין עד שתגיע שעה ששית ושורפין הכל.

לחם משנה הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ט

ועוד קשה דלכאורה משמע דכמחלוקת בכאן בחמץ כך מחלוקת שם בעדות כדאמרו שם בגמרא ומשמע דאם רבינו פסק כאן כר"י דאוכלין כל ארבע ובחמש גזרינן דטעו אינשי כולי האי א"כ היה לו לפסוק כן בעדות ואנן אשכחינן שכתב בסוף פ"ב מהלכות עדות עד אומר בשתי שעות ביום והשני אומר בשלש שעות היה עדותן קיימת שדרך העם לטעות בשעה אחת אבל אם אמר האחד בשלש והשני אמר בחמש עדותן בטלה ע"כ. א"כ הרי שם פסק כר"מ. מיהו הא לאו קושיא היא כלל דלאו הך בהא תליא דאע"ג דהוא פסק כר"מ דסבר דלא טעו אינשי כולי האי מ"מ כאן בחמץ פסק דטעי בין חמש לשבע גזירה משום יום המעונן כדאמר רבא בגמרא ובעדות לא שייך הך טעמא דבדקינן להו לעדים אי הוה יום המעונן אי לא ועוד דעדים זריזים הם להך מילתא אף על גב דלא ס"ל עדות לזריזים מסורה מ"מ בהא הם זריזים וכ"ת מ"מ למה פסק כר"מ בעדות נגד ר"י דהלכה כר"י לגבי ר"מ נ"ל משום דבמתניתין בריש היו בודקין הוזכרו דברי ר"מ בסתם ולא אמרו שם דברי ר"מ ואם כן הלכה כסתם משנה

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פסחים פרק א משנה ד

[ד] אמר ה' שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, למדנו מכאן שחובת ביעור חמץ לפני השבעה ימים בהחלט, כדי שיהיו שבעת הימים מתחלתן ועד סופן לא ימצא בהן חמץ. ואמר ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, הנה ידענו שהוא יום ארבעה עשר, והיה ראוי להיות ביעור חמץ מתחלת יום ארבעה עשר, אלולי אמרו אך ביום הראשון, כי אך אינו אלא מיעוט, כאלו מיעט ואמר זה שאמרתי ביום הראשון אינו מתחלת היום אלא ממקצתו. ומכלל הרמזים לזה הכלל המקובל כלומר שביעור חמץ במקצת יום ארבעה עשר הוא אמרו יתעלה לא תשחט על חמץ דם זבחי, ובא בקבלה שזה המקצת מתחלת שעה שביעית. והכל מודים שמתחלת שעה ששית אסור מדבריהם, הרחקה מאסור תורה. ומחלוקת ר' מאיר ור' יהודה, שר' מאיר אומר אוכל כל זמן שמותר לו להאכיל. ור' יהודה אומר לא יאכל בחמש שעות גזרה משום יום המעונן שאפשר שיפול בו טעות בשעה. והלכה כר' יהודה

רש"י מסכת פסחים דף כא עמוד א

אין הכרעת שלישית מכרעת - דעת שלישית היא זו, שבית שמאי ובית הלל לא הזכירו לגלות דעתם דניהו חיישין לתקלה כלל, דאי הוה אמרו הכי, בית שמאי אומרים: בין בבית בין בשדה חבל תשפך, ובית הלל אומרים: בין בבית בין בשדה תיעשה זילוף, ואתה בא להכריע ולומר, בבית - כבית הלל, בשדה - כבית שמאי, הויא הכרעה, אבל השתא, דלא הזכירו בית ושדה - טעמא אחרינא הוא, ולא משום תקלה, ור' ישמעאל חייש לתקלה, והיינו תנאי.

תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד א

אין הכרעת שלישית מכרעת - פ"ה הואיל ולא הזכירו בית שמאי ובית הלל בית ושדה א"כ טעמא אחרינא הוא ולא משום תקלה ולר"י נראה אף על גב דטעמא דבית שמאי משום תקלה לא חשיב הכרעה לפי שלא גילו הראשונים דעתן לחלק בין בית לשדה שלא הזכירו בדבריהם אחד בית ואחד שדה וכן פ"ה לעיל גבי ר"ג לאו מכריע הוא וההיא דקולי מטלניות בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טמא דברי ר"א ר' יהושע אומר בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טהור ר"ע אומר מן המוכן טמא שלא מן המוכן טהור וחשיב ליה בפ' כירה (שבת לט: ושם) הכרעה שהרי גילו ר' אליעזר ור' יהושע דשייך לחלק בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן וההיא דפ' כיצד מברכין (ברכות מג:) דקאמר ב"ש מברכים על השמן וקאמר ר"ג אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכנו הדס לריחו זכינו לסיכנו לא זכינו וקאמר רבי יוחנן הלכה כדברי המכריע לאו משום דמכריע גמור הוא אלא מפרש ונותן טעם לדבריו ותדע דאי מכריע הוא למה הוצרך לפסוק הלכה

כמותו הא כבר א"ר יוחנן בפרק כירה הלכה כדברי המכריע וק"ק לפי זה דהכא מאי איריא הכרעה שלישית שאין הכרעה תיפוק ליה דהכרעת תלמיד לאו הכרעה היא כדאמר בפ' כירה (שבת לט:) ארבי עקיבא ור"ח פי' הכרעת שלישית דור שלישי דהיינו הכרעת תלמיד כדאמר בפ' כירה.

רבינו חננאל מסכת פסחים דף כ עמוד ב

והלכה כב"ה ואף על גב דאמר ר' ישמעאל בר' יוסי אני אכריע וקיימא לן כל מקום ששנים חלוקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע ר' ישמעאל תלמיד הוא ולא חשיב ר' ישמעאל בר' יוסי לאכרועי דהא ר' יוסי אביו של ר' ישמעאל שאמר שמועה זו משמו תלמיד שלישי לגבי ב"ה וב"ש הוא לכשתחשוב מרבן יוחנן בן זכאי שהוא תלמיד להלל עצמו עד ר' יוסי אתה מוצא אותם שלשה ר' יהושע ור' עקיבא ור' יוסי ולא עדיף ר' ישמעאל לאכרועי על ב"ה וזהו שאמר אין הכרעת שלישי מכרעת ושמועה זו בהגוזל זוטא ופרקי' בפ' ראשית הגז תנא ר' ישמעאל בר' יוסי משום אביו ארבע שנאמר וארבע צאן תחת השה תניא אמר רבי אלמלא דבריהם דברי תורה ודברי ברבי קבלה אנו דברי ברבי שומעין וכל שכן שדבריהם דברי קבלה ודברי ברבי דברי תורה והאמר מר אין הכרעת שלישית מכרע' אמר ר' יוחנן מפי שמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי: ור' האי ז"ל היה אומר בקבלה כי אינה הכרעה אלא בזמן ששנים חלוקים ואחד מכריע כאחד מהן שנמצאו שנים ואחד מכריע והלכה כרבים אבל בזמן שאומר חצי דברי זה וחצי דברי זה אין זה מכריע טעם שלישי הוא ולפיכך כשאמר ר' ישמעאל בבית תעשה זילוף כב"ה בשדה תשתפך הכל כב"ש אמרו לו הכרעה שלישית היא זו ואין הכרעה שלישי' מכרע':

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף יג עמוד א

ר"ג לאו מכריע הוא. ואף על גב דסתם מתני' דקתני מותר אתי שפיר כותיה הכי אמינא לך דמותר לכל אדם משמע וקאי הכא ומדחי ליה קאי הכא ומדחי ליה.

חדושי הר"ן מסכת פסחים דף יג עמוד א

ר"ג לאו מכריע הוא, הקשה ר"י ז"ל אכתי לימא הלכתא כרשב"ג דסתם לן תנא כוותיה מדקא תני מותר, וכי תימא דמספקא ליה אי דיקי לשון מותר או לא מ"מ לא הוה ליה למימר הלכתא כר"י, דאי לא דייקי' מותר סתם לן תנא כר"מ, ואי דיקי' ליה סתם לן כר"ג, ותי' דאאי בעית אימא קא סמיך, ולי ודאי אי לא דיקי' מותר סתם לן כר"מ דלברורי מילתיה דר"מ לא צריך כלל אלא למסתמה לדר' מאיר ודלא כר"י אבל אי דיקי' מותר נהי דכר"ג שייכא מ"מ לא אתא דלא כר"י, ואפשר דתנא אתא לאשמועין דאפי' ר"ג מודה לר"י דישראל מאכיל כל חמש וכמו שמפרש זה בריש כ"ש בס"ד ומ"ה אפשר דלא ה"ל לרב לאימועי מלמפסק כר"י.

ספר הישר לר"ת (חלק החדושים) סימן שמב

+פסחים י"ג א' (ס' רנ"ז, ע"ג) [כ"ז ב']

האי לאו סתמא היא. כלומר משבשתא היא וליכא למיקם מאן תנא דתני לההיא סתמא (ר' מאיר) דאי ר' יהודה הא איכא חמש דאינו אוכל ומאכיל. ואי ר' מאיר (ורשב"ג) [ור"ג] קשיא מותר דמשמע כל שעה שמותר לאכול מאכיל דהיינו כל שיש [ד] לדברי הכל שורפין בתחלת שש. ושינוייא דמשני רבה בפר' כל שעה דמשמע שמותר לאחרים כגון לכהנים ומוקי לה כרבן גמליאל (ו) לא סבירא ליה לרב נחמן. (דכל שעה דמשמע לכל אדם מן התורה) הילכך לא מיתוקמא אליבא דרבן גמליאל. והיינו דלא פריך ליה ולימא מר הלכה כרבן גמלי' דסתם לן תנא כוותיה אלא דהוה ליה מכריע.

תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד א

לימא מתניתין דלא כר' יהודה - אף לפי המסקנא לא אתיא כר' יהודה אלא הכי קאמר לימא מתני' דלא כר' יהודה אלא כר' מאיר ומסיק דכר' מאיר נמי לא אתי.

חדושי הר"ן מסכת פסחים דף יג עמוד א

שורפין תרומות טהורות ותלויות, מכאן דקדק הרב ר' אפרים דמדאורייתא שרי למשרף תרומות ומאי דאמרינן בעלמא [שבת טז. וש"נ] עביד רבנן היכרא כי היכי דלא למשרף תרומה וקדשים מדרבנן הוא דמשמרת תרומותי לא משמ' אלא שלא יטמאהו, ואי אמרת דמדאורי' אסור לשורפה היכי תקון רבנן למשרף תרומה כיון דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי והרי אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה אלא בשב ואל תעשה, אלא ודאי מתסר לשורפה אלא מדרבנן, ולא ראיא

היא דהא ע"כ לטמאה מיהא מתסר מדאורייתא כדמוכח בהדיא בפ' כל פסולי המוקדשים [בכורות לד א] ואפ"ה שרי ר"מ בסוף פרקין לשרוף תרומה טמאה עם הטהורה, וכל היכא דלאבוד אזלא לא שייך ביה משמרת תרומותי וכיון דלא שייך ביה אפי' תימא דלשריפה אסור מדאורייתא הכא שרי כשם שמותר לטמאה.

תוס' ר"ש ב"ר אברהם משאנץ מסכת פסחים דף יג עמוד א

ושורפין תרומות [טמאות ו]תלויות (וטמאות) וטהורות. מכאן מדקדק ה"ר אפרים דמדאורייתא שרי לשרוף תרומה (ד)טהורה ולא שייך משמרת תרומותי אלא לענין תרומה שלא לטמאותה דאי אמרת דאסור לשרוף תרומה טהורה משום דכתיב [במדבר י"ח] משמרת תרומותי א"כ למאן דאמר בהאשה רבה [דף פ"ט ע"ב] אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה אלא בשב ואל תעשה היכי שרו רבנן לשרוף תרומה טהורה כיון דלא מחייבא שריפה מדאורייתא דליכא למימר דשרי לשורפה משום דסופה עומדת לשריפה כשיהי' זמן איסור בפסח דהא מדאורייתא בביטול בעלמא סגי לה, עוד הביא ראי' מהא (דתניא) [דתנן] במסכת חלה (פ"ב) [פ"ד מ"ח] מכזיב עד הנחר ועד (אמנם) [אמנה] שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן פי' דאע"פ שהוא מארץ ישראל גזרו שם משום טומאת [ארץ] העמים ולכך מפרישין שתי חלות שאם לא היו מפרישין אלא של כהן יאמרו תרומה טמאה נאכלת ואם לא היו מפרישין [אלא] של אור יאמרו תרומה טהורה נשרפת (פי') [לפי] [ש]אין בה טומאה אלא מדרבנן (לפי) [ולכין] שיראו שמפרישין שתי חלות מתוך כך ישאלו ויבררו הדבר כך מפרש בירושלמי [שם ה"ד] [דאי] [ואי] תרומה טהורה אסור לשורפה מדאורייתא היכי גזרו רבנן הכא שישרפו כיון דלא מחייבא שריפה מדאורייתא, ונראה דלאו ראי' היא אדרבא ק"ל דהא בבכורות מוכח בהדיא בפ' כל פסולי המוקדשין [דף ל"ד ע"א] דאסור לטמאותה משום משמרת תרומותי ואפילו הכי שרי ר' מאיר בסוף פירקין [דף כ' ע"ב] לשרוף בארבעה עשר שחל להיות בשבת (טמאה עם) (ה)טהורה [עם הטמאה] אלא ודאי היכא דסופה לאיבוד אין שייך ליזהר בשמירתה ודוקא השתא הוא דשרי לשרוף אבל בשאר ימים לא דכתיב משמרת [תרומתי] ולא דמי לפסח (דאמר) [דאסור] לקמן [דף פ"ד ע"ב] גומרתא משום הפסד קדשים אף על פי שסוף המוח לאיבוד משום שבירת העצם, גבי קדשים החמירו אי נמי לא החמירו בתרומה דילמא אתי למיכלי' בפסח, ולפי סברת ה"ר אפרים קשה מעל ששה ספיקות שורפין את התרומה בפ"ק דשבת [דף ט"ו ע"ב] שהם טומאה דרבנן, ושמא איכא לאוקמי בתרומה דרבנן.

חדושי הריטב"א מסכת גיטין דף סא עמוד א

אבל לפי פירוש זה אין האיסור משום דמטמא העיסה זו דכיון דטמאה היא ליכא איסור בדבר, דכי אמרינן דאסור משום משמרת תרומותי דוקא תרומה אבל טבל כיון שנטמא אינו אסור לטמאו אח"כ, נהי דאסור לטמאו מתחילה קודם שנטמא, לאו משום דכתיב משמרת תרומותי דהא אינו עדיין תרומה, אלא מדכתיב ונתתם אותה לאהרן הכהן עשה שתתננה לאהרן הכהן בכהונתו, וכן הוא בירושלמי (חלה פ"ג ה"ב) ומייתי לה ר' שמשון ז"ל בפירוש המשניות שלו במסכת חלה, ואיסור זה דאורייתא כשהוטבלו אבל קודם לכן אף על פי שהגיע עונתן לתרומה אינו אסור לטמאן אלא מדרבנן, אבל כיון שנטמאו ודאי מותר לטמאן דלא הזהירה התורה אלא בתרומה שכבר הופרשה שאע"פ שנטמאת שלא יטמאו אותה, והיינו הא דתנן התם במסכת חלה (פ"ג מ"ב) נולד לה ספק טומאה בעיסה עד שגלגלה תעשה בטומאה לאחר שגלגלה העיסה תעשה בטהרה, וע"כ לא אמרו אחר שגלגלה תעשה בטהרה אלא משום (דאיכא) [דאינה] טומאה ודאי וכיון דמדאורייתא אסור לטמאה כיון דטבולה לחלה, מספיקא לא מטמאין לה, אבל קודם שגלגלה דאינו אסור לטמאה אלא מדרבנן אפילו בנוולד לה ספק טומאה לחוד מטמאין לה, וזו כשנטמאת ודאי תעשה בטומאה, וכיון שכן כאן אין האיסור אלא משום שהפרישה ויטמאנה אח"כ דאיכא איסור תורה כיון שהופרשה.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף יד עמוד א

משנה. רבי חנינא סגן הכהנים אומר: מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בוולד הטומאה עם הבשר שנטמא באב הטומאה, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו. הוסיף רבי עקיבא ואמר: מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו. אמר רבי מאיר: מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח. אמר רבי יוסי: אינה היא המדה. ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה, על מה נחלקו - על התלויה ועל הטמאה, שרבי אליעזר אומר: תשרף זו לעצמה וזו לעצמה, ורבי יהושע אומר: שתיהן כאחת.

משנה מסכת תרומות פרק ח משנה ט

[*] חבית שנשברה בגת העליונה והתחתונה טמאה מודה ר' אליעזר ור' יהושע שאם יכולים להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר' אליעזר אומר תרד ונתמא ואל יטמאנה בידיו

רמב"ם הלכות תרומות פרק יב הלכה ד

חבית שנשברה בגת העליונה והתחתונה טמאה, אם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו יציל בידיו בלא נט"י ואף על פי שהוא מטמאה כמו שיתבאר בענין טהרות.

שו"ת אבני נזר חלק חושן משפט סימן עד

ב"ה יום ד' י"ב ניסן תרנ"ד לפ"ק פה סאכטשאב.

שוכ"ט לכבוד ידידי רב חביבי הרב הגדול מעוז ומגדול בקי בחדרי תורה מו"ה יואב יהושע נ"י.
אשר הוקשה לכת"ר בהא דמשני רבא (פסחים פ"ד ע"ב) דאי אפשר בגומרתא משום הפסד קדשים והלוא סופו לאיבוד ומאי שנא מתרומה דבסופו לאיבוד מותר לשורפה [פסחים יד ע"א] אף דאסור [התוס' שם יג. ד"ה ושורפין] כתבו כן באפשר [מדאורייתא לשורפה מכל מקום בסופו לאיבוד שרי:
תשובה. ברוחן של דברים דבתרומה חמור לטמאותה מלשורפה. שהרי בתוס' נסתפקו דאפשר לשורפה מה"ת מותר ודווקא לטמאותה אסור מה"ת. והינו דאיסור לטמא תרומה אפילו אינו מפסידה על ידי הטמאה כמבואר בתוס' חולין (ע"ב ע"א) דאי טומאה בלועה ה' מטמא ה' אסור לאכול תרומה בעוד הטומאה במעיו משום דאסור לטמאה. הנה דאף שאין התרומה נפסדת כלל והיא מתעכלת במעיו בטומאה בהיתר ועיין פרק י' דתרומות משנה ב' מכל מקום הטומאה אסורה. ועל כן ס"ל לר' יוסי דאף דסופה לאיבוד אסור אבל להפסיד אין איסור בסופו להפסד. אבל בקדשים נהפוך הוא טומאה קלה משריפה. תדע דהא בסוגיא דר' חנינא סגן הכהנים דמותר לעשות מפסול טמא ומשום דהולך לאיבוד. ואילו פסולו בדם ובבעלים טעון עיבור צורה מדאורייתא ואינו יכול לשורפה קודם אף שהולך לאיבוד. והיינו משום דבשריפה איכא לאו דלא תעשון כן לה' אלקיכם. ואפי' בעצי הקדש יש בשריפתן לאו דלא תעשון כל שכן בקדושת הגוף. ולאו דלא תעשון אף במה שהולך לאיבוד כמפורש במס' ע"ז (י"ג ע"ב) בקדשים בזמן הזה ולשווא גיסטרא אמר קרא לא תעשון. ולהטיל מום מפורש שם שאינו רק מדרבנן משום דלא חזי לא לגופי' ולא לדמי'. ובעל מום כמו טומאה כדאיתא ריש פרק י"ב דמנחות (ק' ע"ב) ועל כן אסור לשרוף קדשים אף במקום שהולך לאיבוד אף דלטמא שרי:
ובזה יישבתי קושיית התוס' פסחים (ט"ו. ד"ה וולד) לפירוש הקונטרס דפירש כלי שנטמא במשקין הא בכהאי גוונא אינו נשרף אלא בעיבור צורה וא"כ מאי ראי' משם הלא נותר אפי' טהור גמור מותר לשרוף עם הטומאה. ולפמ"ש ניחא דבאמת קדשים שנטמאו אפי' בטומאה קלה שבקלות מהראוי ה' מה"ת לשורפו לאלתר משום שסופו להיות נותר אך דיש בו לאו דלא תעשון אך כששורפו עם הטמא ובטומאה לית בי' לאו דלא תעשון ובשעה שנשרף כבר נטמא ולית בי' לאו דלא תעשון ומותר לשורפו לאלתר. ובעלמא אסור מדרבנן לטמא כדי לשורפו לאלתר דלמה זה בשלמא לשורפו יחד עם טמא דאורייתא משום דאיכא הפסד עצים על כל פנים שלא יצטרכו שתי הסקות:
ואשר הוקשה לו בחולין (י"א ע"א) דמדחה הראי' דאזלינן בתר רובא מפסח דאמר רחמנא ועצם לא תשברו בו וניחוש שמא ניקב קרום של מוח ודחי בגומרתא. והקשה לכת"ר הא מבואר בתוס' פסחים (פ"ה ע"א) דבגומרתא אסור מן התורה משום הפסד קדשים:
לא קשיא דלפי סברא דהשתא דלא אזלינן בתר רובא ואסור לאכול עד יפתח הגלגולת ע"י גומרתא ואם לא יותר לו הגומרתא לא ה' הפסח ראוי לאכילה בשעת הקרבה ופסול א"כ פסח פסול הוא שורף. ודומה להא דכתבו התוס' עירובין (ל"א ע"ב) ובחי' הר"ן ב"מ (נ"ז ע"ב) בהא דבנוי בחול ואח"כ מקדישין ומתחלל הקדש על הבנין אף דאינו מתחלל ע"ג קרקע משום שאם לא יהי' ראוי לחלל יהי' מוכרח לסתור הבית ויהי' עומד לתלוש. וה"נ בנ"ד וכ"ש הוא כיון שכל הכשר הפסח על ידי הגומרתא איך נחשבנו כשורף קודש כשר כיון דכל מה שהוא קודש כשר הוא מכח השריפה:
ידידו הדוש"ת הק' אברהם:

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף יג עמוד א

ולענין מה שצמצמו בשיעור זה לשתי סעודות ולא הוזכרה סעודה שלישית מפני שסעודה שלישית אינה אלא במנחה ודחוויה היא ביום זה מתורת איסור מצה לדעתנו ואף לשיטת האחרים שמתירין במצה דחוויה היא מכבוד יום טוב ומה שעושין הרבה בני אדם שאף בשחרית מפסיקין בברכה ועושין מאחת שתיים אף על פי שמנהג חלוש הוא ואין השכל מורה עליו מ"מ אין סתירה מכאן עליו שאפשר שבהפסק זה אין צורך להרבות בשיור אלא שמצמצם סעודתו ומפסיק לשתיים או שמא חששו שמא ימשך אחר שלחנו ויבוא לידי אסור תורה ומה שאנו צריכים לכך הוא לדעתנו שאין דנין סעודה שלישית אלא בדבר הטעון המוציא וברכת המזון ר"ל פת ומ"מ מקצת רבני צרפת כתבו שאפשר לעשותה בפירות ומיני תרגימא ונסעדים בה ממה שאמרו בשני של סוכה אם השלים במיני תרגימא יצא ואמרו עליה באחרון של יומא ואי ס"ד דפירי בעי סוכה ליתני פירות אלמא שאלו היו פירות צריכים סוכה היה ראוי להשלים ארבעה עשר סעודות בפירות ואף בשבת כן ואין הדברים נראין כמו שיתבאר שם:

רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן א

א [דף צט ע"ב] ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך. ואפי' עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי. הא דקתני סמוך למנחה לא יאכל הא מקמי [הכי] אכיל ומי מצי אכיל. חמץ מו' שעות ולמעלה הא אסור מדאורייתא. מצה נמי לא אכיל דאמר^(א) בירושלמי (פרק זה הלכה א) האוכל מצה בערב הפסח כאלו בא על ארוסתו בבית חמיו ואי מיני תרגימא הא אמרי' לקמן (דף קז א) דשרי. וצ"ל מצה עשירה דמצי אכיל. דהא דאמרינן דאסור לאכול מצה בערב פסח היינו במצה שראויה לצאת בה ידי חובתו בלילה. וכן נוהג ר"ת בערב הפסח שחל להיות בשבת שהיה עושה סעודה שלישית במצה עשירה:

ב"ח אורח חיים סימן רצא

ב ומ"ש כל המקיים שלש סעודות וכו'. נראה טעמו על פי דברי רבינו בסימן רצ"ב דשלשה ענייני תפלות שתקנו בשבת הם כנגד שלשה שבתות וכו', ועל דרך זה הם שלש סעודות דנפקא לן מתלתא היום בפסוק אחד אכלוהו היום וגו' מרמזים על תלתא יומין דשבת חד יומא דשבת בראשית וחד יומא דשבת מתן תורה וחד יומא דשבת שלעתיד דבזכותו ניצל מתלתא פורעניות דכתיבין בהו יום תלתא זימני כדאיתא בפרק כל כתבי (דף קיח ע"א) מחבלו של משיח דכתיב ביה (מלאכי ג כג) הנה אנכי שולח וגו' לפני בוא יום [ה'] הגדול והנורא מדינה של גיהנם דכתיב ביה (צפניה א טו) יום עברה היום ההוא ממלחמת גוג ומגוג דכתיב ביה (יחזקאל לח יח) ביום בוא גוג, ולזה באנו לקיים שלש סעודות, סעודת ליל שבת היא כנגד שבת בראשית כמ"ש רבותינו ז"ל בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לח א) מפני מה נברא אדם בערב שבת כדי שיכנס לסעודת מצוה בליל שבת מיד שימצא הכל מוכן ויאכל מאשר יחפוץ שנאמר (משלי ט א ב) חכמות בנתה ביתה וגו' טבחה טבחה וגו', סעודת שחרית כנגד שבת מתן תורה על שם שנאמר (שה"ש ב ד) הביאני אל בית היין וגו', לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי (משלי ט ט), וברבה ריש פרשת שמיני (פרשה יא סי' ג) דורש גם כן חכמות בנתה ביתה וגו' טבחה טבחה יינה וגו' על מתן תורה, סעודה שלישית לפנות ערב כנגד שבת שלעתיד דיעשה סעודה לצדיקים מליתן ובת זוגו (ב"ב עד ב), וגם לשם (ויק"ר פ"א סי' ב) דרשינן חכמות בנתה ביתה זה בית המקדש חצבה עמודיה שבעה אלו שבע שנים של גוג, טבחה טבחה בשר גבורים תאכלו וכו' (יחזקאל לט יח), עיין שם שהאריך במדרש לבאר כל דבר על מכונו, ולכן ניצול משלש פורעניות, מחבלו של משיח שנמשל לחבלי לידה ואמונה זו התקועה בלבנו כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ והולידה והצמיחה בלי חבלים וצירים בלי עמל ויגיעה כי אם בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכו' והכניסו לאדם לסעודת מצוה ליל שבת מיד היא שמצלת אותנו מחבלו של משיח כדכתיב (ישעיה סו ח) כי חלה גם ילדה ציון, מדינה של גיהנם ניצול בזכות שמקיים סעודת שחרית שהיא כנגד שבת של מתן תורה דלא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל להתענג בהם בסעודת אכילה ושתיה אלא כדי לשמח את לבבם לעסוק בהם בדברי תורה (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) בזכות זה ניצול מדינה של גיהנם דאין אשו של גיהנם שולט בלומדי התורה שכולה אש קל וחומר מסלמנדרא וכו' כדאיתא בפרק בתרא דחגיגה (כז א), וממלחמת גוג ומגוג ניצול בזכות סעודה שלישית כנגד שבת של עתיד דאותן שבע שנים של גוג הן פרטגמיא של צדיקים לעתיד לבא (ויק"ר פ"א סי' ב) פי' קיבול שכר:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצא סעיף ג - ה

סעיף ג

(א) (י) אם נמשכה סעודת הבוקר עד שהגיע זמן המנחה^א יפסיק הסעודה^(ד') ויברך^ג [ג] בהמ"ז^א ויטול ידיו ויברך ברכת המוציא ויסעוד ונכון הדבר שאם לא היה עושה כן, מאחר שנמשכה סעודת הבוקר עד אותה שעה, לא היה יכול^א לאכול אח"כ^ב [ה] (טו) אלא אכילה^ד גסה. הגה: ה^(טו) אבל מי שידוע שאפשר^ה לאכול^(נ') אחר שיתפלל מנחה עם הצבור, לא יעשה סעודה שלישית קודם מנחה; ^ג מיהו אם עשאה, יצא.

סעיף ד

<ג> (ז) (ד) ו' ט (יח) א"צ לקדש בסעודה שלישית, אבל צריך לבצוע על^א שתי ככרות. הגה: ואם סועד הרבה פעמים בשבת צריך לכל סעודה ב' ככרות (אבודרהם ומיימוני), * ולפחות לא יהיה לו בסעודה שלישית <ט> פחות מכר אחד^(ב) שלם (טור ומרדכי פ' כ"כ). ומזה פשט המנהג להקל לבצוע בסעודה שלישית רק בכר א' שלם, ^א אבל יש להחמיר^(כא) ליקח שנים.